

Stockholm 2022-06-22

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.da@regeringskansliet.se

EU-kommissionens förslag till direktiv om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart orgundade rättsprocesser och rättegångsmissbruk (Ju2022/01690))

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerat förslag och får anföra följande.

Sammanfattning

- TU anser att s k ”SLAPP-processer” är ett växande problem som riskerar att med framför allt ekonomiska medel skrämja medier och journalister till tystnad.
- TU välkomnar därför direktivförslaget och förordar att det prioriteras under det svenska ordförandeskapet.
- TU understryker att direktivet måste utformas på ett sätt som inte kommer i konflikt med de svenska mediegrundlagarna och deras särskilda ordning för rättegången i tryck- och yttrandefrihetsmål.
- TU lämnar i övrigt några särskilda synpunkter rörande artiklarna i direktivförslaget.

Övergripande synpunkter

TU välkomnar förslaget till direktiv om att förhindra s k SLAPP-processer (”strategic lawsuits against public participation”).

Problemet med SLAPPs är en växande företeelse. Vid ett av TU:s medlemsföretag, Realtid Media AB, är för närvarande ledande personer föremål för en SLAPP-rättegång i Storbritannien rörande publiceringar som ägt rum på svenska på företagets svenska sajt, av allt att döma därför att möjligheten att vinna framgång vid en process i svensk domstol hade varit utesluten. TU har genom åren sett fler exempel på detta.

På ett europeiskt plan synes, i vissa medlemsstater, förekomsten av SLAPP-processer vara än vanligare. Mörkertalet bedöms dessutom vara

omfattande. TU vill även understryka att det i en del medlemsstater inte bara är privata maktintressenter som driver SLAPP-rättegångar utan också personer vid offentliga organ och myndigheter.

Mot den bakgrunden är EU-kommissionens initiativ mycket angeläget. Rätten till domstolsprövning är fundamental i ett rättssamhälle, men SLAPP-processernas yttersta syfte är primärt inte en sakprövning. Det är i stället att, med hot om kostsamma processer och höga skadeståndskrav, skrämna svaranden, som oftast är den ekonomiskt svagare parten och har begränsade resurser för ett juridiskt försvar, till tystnad.

TU vill därför uppmana regeringen att verka för att direktivet genomförs och att detta prioriteras under det svenska ordförandeskapet våren 2023.

TU vill samtidigt understryka betydelsen av att direktivet utformas på ett sätt som inte kommer i konflikt med de svenska mediegrundlagarna och deras särskilda ordning för rättegången i tryck- och yttrandefrihetsmål samt den allmänna processrättsliga regleringen i rättegångsbalken.

Särskilda synpunkter

Med beaktande av vad som ovan anförts om de svenska mediegrundlagarna m m har TU följande särskilda synpunkter.

- *Artikel 7 – Tredjepartsintervention*

TU vill understryka betydelsen av att icke statliga organisationer ("NGOs") ges möjlighet att intervensera i SLAPP-processer till stöd för svaranden eller för att tillhandahålla information. TU:s erfarenhet är att den uppmärksamhet ett sådant förfarande kan ge kan verka avhållande på benägenheten att driva (eller fortsätta driva) SLAPP-processer.

- *Artikel 8 – Säkerhet*

TU anser att artikel 8 om att en domstol, när talan har inslag som tyder på rättegångsmissbruk, kan kräva att käranden ställer säkerhet för rättegångskostnader och skadestånd är fundamental. Kravet på att ställa

säkerhet torde vara ett av de mest effektiva medlen för att förebygga SLAPP-processer. En förutsättning är dock att definitionen av ”rättegångsmissbruk” (artikel 3) inte ges en alltför snäv tolkning.

- *Artikel 9 – Avvisning av uppenbart ovidkommande talan*

TU noterar att det för svenskt vidkommande här redan finns bestämmelser i rättegångsbalken. Mot detta ska ställas rätten till en domstolsprövning. Enligt TU:s mening finns dock skäl att säkerställa att uppenbart ogrundade SLAPP-processer kan avvisas i ett tidigt skede. Det gagnar såväl den svarande som domstolssystemet.

- *Art. 14-16 – Rättsmedel mot rättegångsmissbruk*

TU konstaterar att det i svensk tryck- och yttrandefrihetsrätt egentligen inte finns något utrymme för den typ av processer – och därmed behov av de rättsmedel - som här avses. TU tillstyrker dock att det i direktivet föreskrivs att sådana rättsmedel, där det är tillämpligt, ska genomföras i medlemsstaterna.

- *Art 17 – Skäl att vägra erkänna och verkställa domar som meddelats i tredje land*

Den svenska ordningen med ensamansvar och en – på förhand utpekad person - som (ansvarig) utgivare för en publicering måste värnas. I ett ”ordre public-perspektiv” får det över huvud taget inte komma på fråga att domar från tredje land (numera t ex Storbritannien), mot till exempel enskilda journalister, ska kunna erkännas eller verkställas i Sverige eftersom detta går stick i stäv med hela ansvarsordningen i det svenska tryck- och yttrandefrihetsrättsliga systemet. TU utgår från att detta säkerställs i det fortsatta arbetet med direktivförslaget.

TU

Johan Taubert

VD

Per Hultengård

Jurist